

מסורת הש"ס

^(א) לעיל ע"ד: 3) [לעיל 3.ת.], ^(ב) [נבי' 15.ט.], ^(ג) עירובין ע"ת. ^(ד) 5.ט. ^(ה) 5.ז' ודמק. רש"י,

תורה אור השלם

1 וְכָל אֲשֶׁר חֲכָמָה לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹב וְיָבִיאוּ מִטּוֹה אֶת הַתְּהִלָּה וְאֵת הָאֲרָגָנוֹן אֶת הַתּוֹלַע וְהַשִּׁנַּי וְאֵת הַחֹשֶׁךְ.

שמות לה כה

2 וְכָל הַנְּשִׁים אֲשֶׁר יִשָּׂא לָקֹן אֶתְנָהּ בַּחֲבִמָּה טוֹב אֵת הַקִּיּוֹם: שמות לה כו

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוה נקט וכו' כן לתחת גליעת: (ב) חו"ב ד"ה כי היכי וכו' נולד לפרס דלא ליתקון קרשים למעוות שהיו זו כנגד זו והיה שם אטבעי דרפי' שהן גלוא"ש אע"ג דדי היה בארבע רוחצו מ"מ מפני וכו' ציינים ודדוק הס"י:

מוסף רש"י

וטוריו מן העדים. קהל קדרים טוֹב אֵל הַעֲשִׂים, נִבְנוּן שֶׁל עֵשׂ שִׁמְשֵׁם, (רע"ד טז). וביניהן, כִּין עֲגֵלָה לַעֲגֵלָה שֶׁנֶּאֱמַר (רע"ד ח.א). וצדיקן. ריח שְׂכִין דְּוִן עֲגֵלָה לְאִפּוֹן וְעֵינִי הָאִפּוֹן (שם). מַצְטַרְפִּין לַעֲשֶׂרָה. קַרְקַע שְׁעִילָה תַּחֲסִית הַטּוֹר וְהַקִּיּוֹם כִּי הַטּוֹר כְּסִיב מִלְּטַרְסָה לַעֲשֶׂרָה לְהַשְׁלִים עֲשֶׂרָה לַעֲשֶׂרָה הַטּוֹר לְשִׁוּיָה כְּמוֹת הַיָּמִין, וְהוּא הָדִין מִי דְחָלַל הַטּוֹר וְעֵינִי הַיָּקָה הַחוּלָא מִלְּטַרְסָה לְהַשְׁלִים כֶּרֶסָה לְחֻצּוֹת הַהוֹלָכוֹת וְזֶה ז' כֶּרֶסָה וְכָל אֶחָד מֵהֶן אֶחָד וְכָל אֶחָד כָּל הַחוּלָא כְּלוֹס וְאֵת הַחוּלָא עַל גִּבָּה, כְּדָמָן חוּלֵית הַטּוֹר וְהַסֵּל שֶׁשֶׁן נִבְנוּן שְׁעִרָה שֶׁכֶּרֶס הַיָּרִי ט"ו. כֶּרֶסָה הַטַּעַם מֵהֶן וְהַטַּעַם עַל גִּבָּן מִיָּם, וְהַסֵּל יֹלֵךְ י' וְיִחָן לַעֲשִׂמִיָּה דְחָלַם מֵהֶן אֶת הַחוּלָא דְמֵי מִינָה מֵהֶן דְּמֵי חוּלֵית הַטּוֹר וְהַסֵּל לִמְיָה הַטּוֹר וְהַסֵּל, אֵלָּה הַטַּעַמָּה לֵן דְּהַטּוֹר וְחוּלִיתָה מִלְּטַרְסָה לַעֲשֶׂרָה, וְעֵי הַיָּרִי דְשִׁמְעִין לַעֲשֶׂרָה לְגִבָּה שִׁמְעִין מִינָה מֵהֶן דְּמֵי מִלְּטַרְסָה לַעֲשֶׂרָה, וְדֵאָה קָמִי וְיִחָן כֶּרֶסָה (טורבין טח).

רב נסים גאון

אלא קדימנא לן דיר רשות הרבים י"ו אמה. ומשתכח עיקר דילה במשה בפרק המוכרי פירות בבבא בתרא דרך היתיר ד' אמות, ודרך הרבים י"ו אמה, ודרך המלך אין לה שיעור.

רבינו חננאל

פי' שטוף טורי מן העדים, כשהן חיים העדים שטופים בדאמרינא (ערוך דף קלז) השוטף את הרובה, ומעל גבי העדים בלי גזירה היו טוות אותן, כדאמרין (רע"ד ז) הטוה מע"ג בהמה בשבת, וטוהו בענין הזה צריכה חכמה יתירה. שתי גזוזטראות שתיהן רה"י כל אחת רשות לעצמה ורה"י ביניהן, ומבטיח ודדוקק מוז לוז בתוך י"ט לרביי החכמים שטור אבל אסור, וזה על עיקר משנתניו ששינוי מרה"י לרה"י ורה"י באמצע, ו' וקצבה מחזיב ורחמיב מוטריס, אבל המוטיש (והזורק) למעלה מעשרה אם היו שתיהן שלו ואין אחת גבוהה מן האחרת אלא שתיהן מכוננות זו כנגד זו ככר פירשתי למעלה שמותר להוטיש ולזורק מוז לוז, ואם אינן שתיהן שלו אסור להוטיש ולזורק מוז לוז משום (דלא ערבור).

ונראין קרסין צלולאות. מילתא אחריתי היא שמי מחצרות היו יריעות ואחת ה' יריעות תפורות זו עם זו במחט על פני כל ארזן ובאמצע היה מחבר בקרסים מחצרת עם מחצרת שהיו לולאות צפפה חילוניה של כל מחצרת באמצע המשכן אלו כנגד אלו

כדכתיב מקבילות הלולאות וגו' (שמות טו): **נשא לנן.** ימירות חכמה משמע: **כין עגלה לעגלה.** שצנדה ה' אמות כמלא אורך העגלה: **למה לי.** אורך העגלה ה' אמות: **בצרבע ופלגא סגי.** שאם מסדרן על רחצן אינו מסדר על ה' אמות יותר מג' והרי צארבע ומחאה יכול לסדרן ואי מסדרן צמוד יותר מד' לא יסדר מפני הפסקת מקום הכריחים שבאמצע הסדרים ובפלגא אמה נמי תסגי ליה: **דלא לידחקו.** אם צא לסדרן על רחצן: **לזי עגלה.** חללן שצין לפנות אופנים ועווי הכולל ועווי האופן: **כמלא רחצ עגלה.** שני הדדים כמלא רחצ חללה דהיינו אמה ורציע לכל זד: **למה לי.** רחצה תרמי ופלגא אם מפני שאם ינטרן להושיב מן הקרשים לתוכה יכניס: **באמצא ופלגא סגי.** וישכרצם זה על חוץ: **כי היכי דלא ילודו קרשים.** שלל אינו הקרשים המוטלים לאורזן על דופנותיה לרחצה מדדין וטוטין לכאן ולכאן שאם מושבות הקרשים קצר ממון שהן ארוכות ויולאות לחון הרצה יכבד אחד מן הראשין כשהן מדדין בהליכתן ופילו: **חמיסרי הויין.** שמי העגלות ההולכות זו צדד זו רחצ כל אחת ה' אמות סגי י' וה' אמות ריח שצין עגלה לעגלה הרי ט"ו. ואם תאמר יותר מעשרים הן שהרי הקרשים אורזן י' אמות והן מוטלות על גבי דופני עגלה לרחצה נמצא

אורך הקרשים הרי כ' אמה לצד מה שצריך למשוך קרשי כל עגלה ועגלה לצד החיצון של עגלה שלא יגיעו ראשי הקרשים זו בזו ומעבדין את הילוך העגלות אין זה תשובה שהקרשים לאלה מעשרה הן והעגלה גבוה י' ולגבי רה"ר לית לן למחשב אלא מקום העגלות וריחם שציינים שהוא למטה מ' דכל העגלה מ' לאו רה"ר היא הלכך לא חשיב ליה: **אמחא יסירחא הואי.** עוד צריך להיות צרצב הדרך עודף אמה שמתן חצי אמה לכאן וחצי אמה לכאן לשני צדדין החיצונות של צ' עגלות: **דקאי בן לוי דאי משאפני.** זו מוז ליפול לתוך אור שצייניהם: **הוה נקוט להו.** נכנס לבין האויר אמה שצייניהם ועומד בצחי אמה שיש צין העגלה לצדדין וממתקן את הסדר זו על זו שלא תפול העליניה וכל הדרך הוא מהלך אחורי העגלה וכשראה אותן משתלפות אל מוך האויר כן לחון (א) צליטת הקרשים שצנצנה עד שנגיע ללאת האויר שצייניהם ודומק עצמו לעמוד בצחי אמה עד שיחזיר הנשלפת למקומה ועל סדרה: **במתני' חוליס הבור.** קרקע חפירת הבור נותנין סביבותיו להקיף כמין חומה כמו שאנו נותנין היקף עמים או ארזן סביב פי הבור: **גב' למה לי למשני חוליס הבור והסלע.** פשיטא לן דסלע נקט לענין גובהה ובור לענין עומק שנוטל מתוכו ומוציא לרשות הרבים דאי לענין גובהה כגון למוריד מחוליא למטה וכגון דרחצה ארבעה למה לי למיתניא כלל האי תנא ליה סלע אלא ודאי למוציא ממון אוגני צור נקט לה ויכין דהכי הוא חוליא למה לי ליתמי הבור לעומק והסלע לגובה: **מלטרפין לעשרה.** לשויה הבור רה"י ואם הוציא ממון אוגן חוליא חייב:

מחאה

וימנא צפרק צתרא דעירובין (ד' 5ט): צור צרה"ר וחוליותו גבוהה י' טפחים חלון שעל גביו ממלאין ממנו צצבת ומוקי רצי יוחנן בגמרלא בסמוכה לה וקא משמע לן דבור וחוליותה מנטרפין לעשרה יש לומר^[א] דדרך מנא להשמיינו קבולר אע"י שכבר השמיינו במקום אחר כדאמרין צריש צרכות (דף ג.) מילתא אגב אורחיה קמ"ל דהעריצ שמשו אוכל צתרומה אע"ג דמשנה שלמה היא צמס' נגעים (פ"ד מ"ג) העריצ שמשו אוכל צתרומה וכהנה רבות צהש"ס אי נמי מיתורא דמתניתין שמענין^[ב] דמנטרפין^[א] לארבעה ולהשתמש על גבה מייירי

משום דמנח עליה מדי ומשתמש כדלמרינן צפרק חלון (רעיונן דף טח). ומייירי כשהחוליא גבוה עשרה צבאינה גבוה י' לא מייחייב נוטל

ונוטן על גבה והשתא אמי שפיר הא דקמני צבאינה עשרה והא דנקט נמי על גבן ואי מתיניחין להנטרף לעשרה קאמר ואין

החוליא גבוה עשרה לא אמי שפיר הא דקמני גבוה עשרה והטותן על גבן נמי אינו חייב כשמניח על גב החוליא כשאינה גבוה עשרה: אינם אלא ט"ו אמה. ומשינן הוה תמן בעגלות אמתא אחריתי פלגא דאמתא מהאי גיסא ופלגא דאמתא מהאי גיסא דהוה קאי בן לוי התם למיחיו דאי משלפוי קרשים נקט בהו ומוריד אטיב למקומן. וכן בגזוזטראות שמכוננות להיות דיוטא אחת ומוטישין נסרים מוז לוז המוטיש חייב, והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים. חלית בפור. פי' העפר היוצא מן הבור מניחין אותו סביביו כדי שיהא לא כמעקה, ואם [וזן] החוליא גבוהה י' ורחבה ד' הרי היא כרה"י, וכן סלע כיוצא בה. ואם נטל מרה"י נתן על גבו או נטל מעל גבו והניח (ברה"י) (ברה"י) חייב. ואם אינה גבוהה י', או גבוהה י' ואינה רחבה ד', אינה כרה"י והעיקר מנחה והניח כרה"י פטור. וזה פסורש ביציאת השבת בארבע רשויות לשבת גדר כרה"י גבוהה י' ורחב ד' זו היא רה"י גמורה. אבל מיקום שן רחב ד' ואינה גבוהה י' אם אין גבוהה מן הארץ ג' טפחים, הא קייל דכל חולית משלשה דאירעא בארעא קאי. ואם גבוה י' ורחב ד' ולא הגיע לעשרה ככרמלית ומקומם פטור הוא ואינו לא כרה"י ולא כרה"י ואסור להוציא מרה"י אליו. אבל אם [אין] בן רחב ארבעה אמות לכאן ולכאן ובלבד שלא חילוף. דהא תניא אדם עומד על האסקופה נוטל מן העני ונוטן לו נוטל כמעט"ג ונוטן לו. ואמרין האי אסקופה מאי היא, ואוקימנא [באסקופת] כרמלית. ואקשינן עלה סוף סוף איסורא דרבנן איכא. ושנינן דלית בה ד' על י', וכר' יוחנן דאמר מקום שאין בו ד' על י' מותר לבני רה"י ולבני רה"י לבקף עליו ובלבד שלא חילוף. והשאת ותינתן בחולית הבור והסלע פחות מכאן פטור. אם הן פחות בגובה ואין פחות ברוחב הוא פטור אבל אסור, ואם פחות ברוחב פטור והניח בלבד שלא חילוף. ודייקתין למה ליה למיתנא חלית הבור והסלע, מסייעא ליה לר' יוחנן דאמר בור וחוליתו מצטרפין לעשרה. לר' יוחנן בדמוצא תפלין (דף 9ט) כעניין בור ברשות הרבים וחוליתו גבוהה י' טפחים, והכי דמי כולן בור כרה"י וחקק בה עד ארבעת כנגד רה"ר, מקצתו עשאו (כר' [בור] ומקצתו עשאו חוליא על הבור. וארעית הבור עם רה"ר שוה לו, והבור עצמו גבוה מרה"ר וחוליתו למעלה ממנו, אם גבוהה וחליתו שניהם יחידיו עשרה טפחים הרי הן מצטרפין ולמעלה מן החוליא רשות אחת. ורגיסין בירושלמי דיקדוק אחר, א"ר יוחנן העומד והחלל מצטרפין לארבעה, והוא שהיה העומד רוכב על החלל. והחלל זהו מיתרת הבור, והעומד הוא רחב החוליא העומדת שהיא שפת הבור, אם נמצא מן השפת אל השפה ד' טפחים אע"י שיש חלל באמצע הרי הוא רה"י כמו שפירשנן.

הזורק פרק אחד עשר שבת

שתי גזוזטראות בו'. מייירי שקמוס למטה צמוס דצר ואין גדיים צוקעים תחמיהם או שיש מחילות למעלה מן הגזוזטרלא דמו לא חיישינן לצקיעת גדיים וכן עגלות היו רה"י אע"פ שתחמיהם רה"ר לפי שיש מגוף העגלה עד למעלה מן הקרשים הרצה יותר

מעשרה: **בין עגלה לעגלה במלא אורך עגלה.** לסימנא בעגלמא נקטיה ואגב אורחא קמ"ל דאורך עגלה חמש אמות: **בי היכי דלא ליידחקו קרשים.** פרש"י אם צאת לסדרן על רוחצן וקשה דהא מסיק קרשים לעיל דמנח להו אחרון אלא נראה לפרש דלא לידחקו קרשים (ט) אע"ג דדי היה צארבע וחצי לצצועות שהן זו כנגד זו והיו שם אטעזי דמפרש שהן גלוא"ש מכל מקום מפני כווצן משתרצבים ודוקינן זה לזה אם לא שיש ריח גדול צייניהם וקרוקין: **למה לי באמתא ופלגא סגי.** לשיטת רש"י ששתי עגלות היו מפורקות זו מזו ויש הפסק צייניהם ה' אמות וכל אחת טעונה לצד משוי של קרשים קשה דהיאך יכולין קרשים ורוחצן אמה וחצי ועוציין אמה לעמוד על צ' אמות ומחאה רוחצ' ועוד דפרץ צאמתא ופלגא סגי אין יכול כ"כ כוצר גדול לעמוד צאמתא ופלגא וכל שכן למ"ד כלין והולכין עד כאצבע שלא היו יכולין לעמוד ועוד היאך היו יכולים שמי עגלות להלך זו צדד זו צע"י אמות א"כ היו הקרשים נוקשין זה צוה ועוד שצריך לומר לפירושם שהקרשים היו נוטים על האלים או על התלרות מלמעלה מ' מכל צד צ' אמות ומחאה כמו שפי' צקוטרים צעמזו שהרי אורך שני הקרשים הוא כ' אמה ורה"ר אינו רוחצ כי אם ט"ז אמה ועוד ^אמנלן

דשמי עגלות היו הולכות זו צדד זו והיה רה"ר קטן' או ארבעתן יחד והיה רה"ר גדול הרצה וגראה לר"ת ששמי עגלות היו מחוצרות יחד שהיה שם צ' ארוך ט"ו אמה וזה היה צה ארצע אופנים כמו לשמי עגלות ושמי עיקוין לפנות כמו לשמי עגלות^[א] וצין עגלה לעגלה כמז אורך עגלה פירוש צין דופן עגלה זו לדופן עגלה זו ה' אמות ואידי העגלה כמלא רוחצ העגלה מכל זד וזד דצין דופן העגלה עם האופן שמי אמות ומחאה ולא כפירוש הקוטרסם שפי' אמה ורציע לכל זד ורוחצ שמי העגלות עם צדיהן ט"ז אמה ומדופן עגלה זו החיצון לדופן עגלה זו החיצון י' אמות בצורך הקרס והיה משכיב הקרס על שמי דופני העגלות^א ושמי עגלות אחרות לפניהן שאם היו הולכות זו אכל זו היו נוקשות זו צו חו אחר זו היו הולכות יפה והשתא פריך שפיר צאמתא ופלגא סגי' דהואיל על שמי העגלות היה משכיבין הוה ס"ד דלא לידדו^א ומשני ^אדפסילו הכי מידדו':

אמתא יתירא הואי. צדד העגלה דהוי קאי צה בן לוי וצריך לו אמה דגצרא צאמתא יתיב כדלמר צד"ק דסוכה (ד' ז')

גבי סוכה הפשויה ככצשן ואע"פ שפעמים היה הויך מזה וזה ופעמים מזה זה מ"מ היה די לו צאמה אחת שמאזיה זד שהיה רואה ליכנס היה מטה העגלה לצד אחר והיה נכנס בן האהל לעגלה ומתקנס אף על פי שהיה רחוק מן הקרשים שמי אמות ומחאה כשישור כ' העגלה מכל מקום היה יכול להושיט ידו שם ולתקן או על די מקל או על ידי שוס דצר: **מסייע ליה צ'ר' יוחנן דאמר בור וחוליאיייה מצטרפין לעשרה.** וא"ת ומה צריך למתני' לאשמעינן הא תנינא חדא טפחים חלון שעל גביו ממלאין ממנו צצבת ומוקי רצי יוחנן בגמרלא כדאמרין צריש צרכות (דף ג.) מילתא אגב אורחיה קמ"ל דהעריצ שמשו אוכל צתרומה אע"ג דמשנה שלמה היא צמס' נגעים (פ"ד מ"ג) העריצ שמשו אוכל צתרומה וכהנה רבות צהש"ס אי נמי מיתורא דמתניתין שמענין^[ב] דמנטרפין^[א] לארבעה ולהשתמש על גבה מייירי

משום דמנח עליה מדי ומשתמש כדלמרינן צפרק חלון (רעיונן דף טח). ומייירי כשהחוליא גבוה עשרה צבאינה גבוה י' לא מייחייב נוטל

ונוטן על גבה והשתא אמי שפיר הא דקמני גבוה עשרה והטותן על גבן נמי אינו חייב כשמניח על גב החוליא כשאינה גבוה עשרה:

אלא

אינם אלא ט"ו אמה. ומשינן הוה תמן בעגלות אמתא אחריתי פלגא דאמתא מהאי גיסא ופלגא דאמתא מהאי גיסא דהוה קאי בן לוי התם למיחיו דאי משלפוי קרשים נקט בהו ומוריד אטיב למקומן. וכן בגזוזטראות שמכוננות להיות דיוטא אחת ומוטישין נסרים מוז לוז המוטיש חייב, והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים. חלית בפור. פי' העפר היוצא מן הבור מניחין אותו סביביו כדי שיהא לא כמעקה, ואם [וזן] החוליא גבוהה י' ורחבה ד' הרי היא כרה"י, וכן סלע כיוצא בה. ואם נטל מרה"י נתן על גבו או נטל מעל גבו והניח (ברה"י) (ברה"י) חייב. ואם אינה גבוהה י', או גבוהה י' ואינה רחבה ד', אינה כרה"י והעיקר מנחה והניח כרה"י פטור. וזה פסורש ביציאת השבת בארבע רשויות לשבת גדר כרה"י גבוהה י' ורחב ד' זו היא רה"י גמורה. אבל מיקום שן רחב ד' ואינה גבוהה י' אם אין גבוהה מן הארץ ג' טפחים, הא קייל דכל חולית משלשה דאירעא בארעא קאי. ואם גבוה י' ורחב ד' ולא הגיע לעשרה ככרמלית ומקומם פטור הוא ואינו לא כרה"י ולא כרה"י ואסור להוציא מרה"י אליו. אבל אם [אין] בן רחב ארבעה אמות לכאן ולכאן ובלבד שלא חילוף. דהא תניא אדם עומד על האסקופה נוטל מן העני ונוטן לו נוטל כמעט"ג ונוטן לו. ואמרין האי אסקופה מאי היא, ואוקימנא [באסקופת] כרמלית. ואקשינן עלה סוף סוף איסורא דרבנן איכא. ושנינן דלית בה ד' על י', וכר' יוחנן דאמר מקום שאין בו ד' על י' מותר לבני רה"י ולבני רה"י לבקף עליו ובלבד שלא חילוף. והשאת ותינתן בחולית הבור והסלע פחות מכאן פטור. אם הן פחות בגובה ואין פחות ברוחב הוא פטור אבל אסור, ואם פחות ברוחב פטור והניח בלבד שלא חילוף. ודייקתין למה ליה למיתנא חלית הבור והסלע, מסייעא ליה לר' יוחנן דאמר בור וחוליתו מצטרפין לעשרה. לר' יוחנן בדמוצא תפלין (דף 9ט) כעניין בור ברשות הרבים וחוליתו גבוהה י' טפחים, והכי דמי כולן בור כרה"י וחקק בה עד ארבעת כנגד רה"ר, מקצתו עשאו (כר' [בור] ומקצתו עשאו חוליא על הבור. וארעית הבור עם רה"ר שוה לו, והבור עצמו גבוה מרה"ר וחוליתו למעלה ממנו, אם גבוהה וחליתו שניהם יחידיו עשרה טפחים הרי הן מצטרפין ולמעלה מן החוליא רשות אחת. ורגיסין בירושלמי דיקדוק אחר, א"ר יוחנן העומד והחלל מצטרפין לארבעה, והוא שהיה העומד רוכב על החלל. והחלל זהו מיתרת הבור, והעומד הוא רחב החוליא העומדת שהיא שפת הבור, אם נמצא מן השפת אל השפה ד' טפחים אע"י שיש חלל באמצע הרי הוא רה"י כמו שפירשנן.

צמא.

יג א מיי' פ"ד מהל' שנת הלכה א פנה לאין סה טושע' ח"ט סי' שמה טקף ז: יד ב מיי' פט"ו שם סה סה ט פנה שם טושע' ח"ט סי' שנת טקף ז:

מוסף תוספות

א. וכל שאר הקרש שהוא שבע אמות ומחצה בולט לחוץ ואינו מונח ומיידרו הקרשים טובא. יע"ב.
ב. יהיה בולטים חוץ מן הקרשים שמונה אמות ומחצה. יע"ב.
ג. דכיון שכל קרש וקרש אינו נשא אלא על גבי עגלה אחת. ח'
ד. ת' אמות כשישור עגלה או עשר אמות כשישור קרש.
ה. וטעונת בירוח חצי הקרשים שהם י"ד בשלשה סדרים, שמהן קרשים בכל סדר זו וטעונת ארסם על רחב שתי העגלות, ראש הקרש האחר בעגלה זו וראש הקרש השני בעגלה שצדדה, וירוחב העגלה שתי אמות ומחצה. יע"ב.
ו.לפי מוס' ד"ה כי היכי לפאניה ל"ל דר' מרסוס ופסה קרשים נל מר, ולצ"ע בוס'.
ז. ולאל היה בולט מן הקרשים כלום חוץ להעגלות. יע"ב.
ח. לרוחב העגלה. יע"ב.
ו. ואצרי עגלה קאי דאמרין דהורא שתי אמות ומחצה. ח'
ה"ר.
ו. שאם אחת נותן לכל צד וצד אמה וחצי נמצאו הקרשים שוכבים על שתי העגלות באורך ח' אמות של הקרש ואמה ח' אמות וצד יוצאה בזיו מכאן ואמה אחרת יוצאה בזיו מכאן וברכי' הוא אין הקרש יוצא חוץ לאופני העגלה לפי חשבון זה י"א אמות ואין אורך הקרש כי אם י' אמות, וברכי' הוא שאפ"י בפחות מאמה וחצי היה די כדי שיהיו בין האופנים והעגלות י' אמות כאורך הקרש אלא לא דק פירחא וחשוב קצוב תפש לו. מעל המלוך. ט. דלא בעיי שיהא בולט מן כלום. יע"ב.
י. והשתא פרקי' שפיר כי רוחב רשות הרבים של משכן חמיסרי הויין, שעב אמות ומחצה לרוחב העגלה האחת ורוחב אופניה ושבעה אמות ומחצה לרוחב העגלה השנית ואופניה, ופרקי' כי חוץ לאופניהם הצינונים תנו אמה יתירא דהוה קאי בה בן לוי חצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן דכי משתלפין קרשים נקט להו. יע"ב.
יא. עיקר מתניתין דהכא לאשמעינן דרשות היחיד פחות בפחות מעשרה ורוחב ארבעה, ואגב סלע תנא חולת הבור. מוס' הלא"ש.
יב. דכי היכי דבור וחוליותיו מצטרפין לעשרה (וה"ל גמין). מוס' הלא"ש.
יג. רוחב כותלי החוליא לחלל הבור. רש"י.
יד. [אע"פ] דתנן ר' רה"י הוא על גביו רה"י. מוס' עירובין ע"ת.

רבינו חננאל (ומשך)

וזו היינו הקרשים מוטלין רוחב הקרשים לאורך העגלות נמצאו שיעור העגלות כשטונות קרשי המושכן ומחלכותמתפשות בדרך ט"ו אמה, וזהו תחתיון וביניהן וצדיהן, ואקשינן אלא הא דקיייל דרך רה"ר ט"ו אמה, וידנתן בפרק המוכרי פירות לחבירו ובפרק הכונס צאן לדיר, וגמרינן לוה ממשכן במהלך העגלות, העגלות הנה וזו היינו הקרשים מוטלין רוחב הקרשים לאורך העגלות נמצאו שיעור העגלות כשטונות קרשי המושכן ומחלכותמתפשות בדרך ט"ו אמה, וזהו תחתיון וביניהן וצדיהן, ואקשינן אלא הא דקיייל דרך רה"ר ט"ו אמה, וידנתן בפרק המוכרי פירות לחבירו ובפרק הכונס צאן לדיר, וגמרינן לוה ממשכן במהלך העגלות, העגלות הנה